

Psal. 148. operatum. Vbiigitur mora, cum legas: Quia ipse dixit,
G & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. Nec artis igitur
volum nec virtutis expendit, qui momento sua volunta-
tatis maiestatem tanta operationis impletuit, ut ca-
qua non erant, esse faceret, tam velociter, ut neque vo-
luntas operationi praeiret, neque operatio voluntati.
Miraris opus, quarens operatorem. Quis principium
tanti operis dederit, quis tam cito fecerit, dubitet statim
dicens: Quia deus fecit celum & terram. Audisti autem
rem, dubitare non debes. Hic est in quo benedixit Mel-
chizedech Abraham patrem multarum gentium dicens
Benedictus Abraham deo summo, qui fecit celum & ter-

Gene. 14. ram. Et creditit Abraham deo, & ait: Extendam ma-
num meam ad deum summum, qui fecit celum & terram.
Vides quia hoc non homo inuenit, sed deus annuncia-
vit. Deus est enim Melchizedech, qui est rex pacis & iusti-
tiae, nec initium dierum neque finem habens. Num mi-
rum ergo si deus qui est sine initio, initium omnibus de-
dit? quod non erant, esse inciperent. Non mirum si de-
us qui omnia virtute sua continet, & incomprehensibili
maiestate vniuersa complectitur, fecit haec quae videtur:
cum etiam illa fecerit quae non videntur. Invisibilia au-
tem ista quae videntur potiora esse quis neget, cu[m] ea quae
videntur, temporalia sint, aeterna autem quae non viden-
tur? Quis dubitet quod deus haec fecerit, qui per pro-
phetam locutus ait: Quis mens s[er]uit manu aquam, & ce-
lum palmo, & vniuersam terram clausa manu: Quis sta-
tuit montes in libra, & rupes in statera, & nemora in iu-
go? Quis cognovit senum domini, aut quis eius consili-
arius fuit, vel quis instruxit eum? De quo etiam alibile
gimus: Quia tenet circumut terram & terram velut ni-
hilum fecit. Et Hieremias ait: Dii qui non fecerunt ca-
elum & terram, peribunt a terra, & de sub calo isto. Do-
minus quicunque fecit terram in virtute sua, & correxit in sa-
piencia sua orbem, & in sua prudentia extendit celum,
& multitudinem aquae in celo. Et addidit: Infatuat[us] est ho-
mo a scientia sua. Qui enim corruptibilis mundi sequitur,
& ex his putat quod divina posset natura comprehendere veritatem, quomodo non infatuatur versuta dis-
putationis altitudo? Num ergo tot oracula audias quibus
testificatur deus quod fecerit mundum, noli eum sine
principio esse credere, quia quasi sphaera mundus esse
dicatur, vt principium eius nullum videatur extare: &
cum intonat, quasi in circuitu omnia commoueantur:
vt vnde incipiat, vbi definat, non facile comprehendas: quia
circuitus principium sensu colligere impossibile habe-
tur. Nequenam sphaera potes initium reperire, vel vnde
ceperit globus luna, vel vbi definit mensura luna de-
fessio. Neque vero si ipse non comprehendas, idcirco non
ceperit, aut nequaquam definet. Si ipse circuitu vel atra-
mento vel graphio ducas, vel centro exprimas, vnde co-
peris, aut vbi desieris, intervallo interposito, non facile
vel oculis colligis, vel mente repetis. & tamen & cecepis-
se & deservisse iste tibi tefl[is] es. Nam et si sensu subter-
fugis, veritatem non subfruis. Quia autem initium habet
& finem habet: & quibus finis datur, initium datum co-
stat. Finem autem mundi futurum ipse salvator docet
in euangelio suo dicens: Praeterea enim figura huius mun-
di est calum & terra præterib[us]. Et infra: Ecce ego vobis
biscum sum usque ad consummationem mundi. Quo-
modo ergo coeterum deo mundum aferunt, & crea-
tori omnium sociant, atque aequaliter esse disputat crea-
tura, corpisque materiale mundi inusitabiliter illi atque
inaccessibili natura diuina coniungendum putant, cu[m]
praesertim secundum suam sententiam non possint ne-
gare, quoniam cuius partes corruptioni & mutabi-
litati subiacent, huius necessitas est vniuersitatem iisdem
passionibus quibus propriis portiones eius sunt obno-
xiæ, subiacere:

De multiplici relatione & acceptione principii, &

quibus modis intelligi possit in principio deum fecisse K
celum & terram. Caput IIII.

RINCIPIUM igitur esse docet qui dicit: In principio fecit deus celum & terram.) Principium autem tempus refertur, aut ad numerum, aut ad fundamentum, quo in edificanda domo initium fundamentum est. Principium quoque perverisionis & depravationis dici posse scripturarum cognoscimus auctoritate. Est & principium artis, ars ipsa ex qua artificum diuersorum deincepscepit operatio. Est etiam principium bonorum operum finis optimus, ut misericordia principium est deo placere quod facias. Etenim ad conferendu[m] homi[n]ibus subfundiu[m] maximè prouocamus. Et etiam virtus diuinæ quæ hac exprimitur appellatione. Ad tempus referatur si velis dicere in quo tempore deus fecit celum & terram, id est in exordio mundi quando fieri cœpit, sicut ait sapientia: cum pararet celum, cum illo eram. Ad hunc Prover. 8.
rum autem si referas, ita conuenit ut accipias: In primis fecit deus celum & terram: deinde colles, regiones, fines inhabitabiles. Vel sic: Ante reliquias visibilis creaturas, diem, noctem, ligna frumenta, animantia genera diuer-
sa, celum & terram fecit. Si vero ad fundamentum referas, principium terra fundamenta esse legitimi dicente sa-
piencia: Quando fortia faciebat fundamenta terre, eram penes illum cuncta compones. Est etiam bona principium disciplina, sicut est illud: Initium sapientia est ti-
mor domini: quoniam qui timet dominum, declinat er-
torem, & ad virtutis seminas vias suas dirigit. Nisi enim Eccl. 1,
quis timuerit deum, non potest renunciare peccato. Quod
aque etiam de illo possumus accipere. Mensis hic initio
mensum erit vobis, quanu[m] & de tempore illud ac-
cipiatur, quia de Pascha domini loquebatur, quod veris
initio celebratur. In hoc ergo principio mensum celum Exodi. 12,
& terram feci, quod inde mundi capi oportebat exordiu[m] vbi erat opportuna omnibus verna temperies. Un-
de & annus mundi imaginæ nascientis expressit, ut post hy-
bernatas glacies atque hyemales caligines serenter solito
verniti temporis splendor eluceat. Dedit ergo formam fructus
annorum curriculus mundi primus exortus, vt a lege anno
rū vices surgeret, atq[ue] initio cuiusq[ue] anni produceret ter-
ra noua feminina germina, quo primum dominus deus
dixerat: Germinet terra herbam sceni, feminans semine se-
cundum genus & secundum similitudinem, & ligna fru-
ti ferum facient fructum. Et statim produxit terra her-
bam sceni, & ligna fructiferum, in quo nobis & mode-
ratio[n]is perpetua diuina prouidentia, & celeritas terra
germinatis ad estimationem verna suffragatur etatis. M
Nam eti[us] quoque tempore & deo iubere promptum fuit
& terra obedire natura, vt inter hybernatas glacies & hys-
males pruinias, calefis impetu fotu germinans terra fec-
tum produceret, non erat tamen dispositio[n]is eternæ,
rigido stricte gelu in virides subito fructus laxari arua,
atque horrentibus pruinis florulenta misceri. Ergo vt
offendetur scriptura veris tempora in constitutio[n]e mundi Exodi. 12,
ait: Mensis hic vobis initium mensum primus est vobis
in mensibus anni. Primum mensem, vernum tempus
appellans. Decebat enim principium anni, principium
esse generationem, & ipsam generationem molioribus
autis soueri: Neque enim possent tenera rerum exordia
aut alterioris labore tollerate frigoris, aut torrentis
egressus iniuria sustinere. Stimul illud aduertere licet, quia
iure concurrat vt eostempore videatur in hanc genera-
tionem atque in hos v[er]is ingressus tributus, quo tem-
pore ex hac generatione regenerationem legitimam est
trahi. Si q[uod]d[em] verno tempore filii Israël Aegypti reliquer-
unt, & per mare transierunt, baptizati in nube & in mari,
vt apostolus dixit: Et eo tempore domini quotannis le-
su Christi pascha celebratur, hoc est animarum transi-
tus a virtute ad virtutem, a passionibus carnis ad gratiam

1. Cor. 10.